

PÁSZTOR ANDRÁS NÉ

AZ ÁRVAY JÓZSEF GYAKORLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA MUNKÁJA 1979-TŐL 2008-IG

„Én azt hiszem, annál nincs nagyobb öröm, mint valakit megtanítani valamire, amit nem tud...” – olvashatjuk Móricz Zsigmond *Légy jó mindhalálig* című regényének V. fejezetében. Még inkább igaz ez, ha a pedagógus olyan szerencsés, hogy „kicsiket” és „nagyokat” egyaránt taníthat. Erre adott lehetőséget évtizedeken keresztül a sárospataki Árvay József Gyakorló Általános Iskola.

A tanítóképzőt szervező pedagógus, Árvay József kezdettől fogva harcolt azért, hogy a tanítóképzőnek gyakorló mintaiskolája legyen, amelyben biztosítani kell, hogy a tanítói munka szempontjából fontos segéd- és taneszközök az tanulók rendelkezésére álljanak. Az ifjak gyakorlati képzése a gyakorlóiskola funkcióját magára vállaló református egyházi népiskolában folyt. Az iskola Árvay József felügyelete alatt működött, és a képzés érdekében „mintaiskolának” szereltek fel. Sok tanító, érdeklődő számára nyílt lehetőség arra, hogy a korszerű népiskolai oktatással megismerkedjen, és ilyen „példányiskolát” alakítson ki.

Saját gyakorlóiskolát csak jóval később indított a tanítóképző, de ez már az intézmény szerves része lett, és az elméleti képzéssel egy épületben kapott helyet. Négy osztállyal indult a munka, de néhány év múlva már hat osztály működött a képző mellett, azzal közvetlen összeköttetésben.

1979-ben korszerű, tizenhat tantermes épület átadására került sor, amelyet az általános iskolai tanulók és a szakmai gyakorlatukat a gyakorlóiskolában végző hallgatók létszámának növekedése indokolt. A színvonalas oktatást műhelytermek, jól felszerelt háztartástan és informatika szaktantermek, táncterem, tornacsarnok, konyha és étterem segítették. A hallgatók képzését stúdió és hozzá tartozó oktatóterem szolgálta, ahol a tanítási órákról felvételek készültek. Ezek segítségével, tudatosabbak lettek a tantárgy-pedagógiai elemző órák. Többszöri visszajátszás után érthetőbb lett számukra a megfigyeléseik helyessége. Világossá vált a mit (ismeretek), miért (célok), hogyan (módszerek), mivel (eszközök stb.) kérdések szoros kapcsolata.

Géresi István igazgató úr 1979-ben új, nagyobb létszámú tantestületet szervezett, amelynek tagjává választott. A felkérés megtisztelő volt, hiszen korábbi tanárain, például

L. Nagy Ilona, Magyar Pálné, Jarecsni Júlia kollégája lehettem. 1979-től 2008-ig dolgoztam a gyakorlóiskolában. Először beosztott nevelőként 1-2. osztályos tanulókat tanítottam hat évig, majd megbízást kaptam igazgatóhelyettesi beosztásban a gyakorlati képzés vezetésére, szervezésére. Ezt a feladatot – tapasztalt nevelők mellett – négy évig láttam el. 1989-től 2008-ig – nyugdíjba vonulásomig – a gyakorlóiskola igazgatója voltam.

Neves és elismert elődeink, – mint Árvay József, az iskola névadója, az önálló tanítóképző első igazgatója; később Tóth Mihály, Szatmáry Ferenc, Dudás István igazgatók – példája kötelezett engem és kollégáimat a gyakorlóiskola és a gyakorlati képzés rangjának megőrzésére, az új programok megismerésére, az új módszerek kipróbálására.

A következőkben a teljesség igénye nélkül rövid áttekintést szeretnék nyújtani az említett időszak intézményi történéseiről. Mindnyájan nagy lelkesedéssel, örömteli várakozással készültünk az új tanévkezdésre az új épületben. A nevelő-oktató munka mellett a hallgatók képzése rangot, és újabb felelősséget jelentett számunkra. 1979 augusztusában szülők, pedagógusok együtt takarították a tantermet. Sietni kellett, hogy a tanévkezdésig mind a tizenhat tanterem készen álljon a gyerekek fogadására. Háromszázkilencvenhat diák vette birtokba az iskolát, amelynek névadó ünnepségen az akkori oktatási miniszterhelyettes, Hanga Mária adta át a névadó okiratot az intézmény igazgatójának.

A gyakorlóiskola fenntartója a minisztérium volt, de szervesen illeszkedett a város közoktatási intézményei közé. 1979-ben a gyermeklétszám csökkenése miatt megszűnt az akkori Zrínyi Ilona (zenei) Általános Iskola, s így az ottani alsó tagozat tanulói és a nevelők is a gyakorlóiskolához kerültek. Ezek az osztályok zenetagozatként működtek tovább.

A későbbi változásokat az iskolával szemben támasztott szülői igények és a hallgatói képzéssel kapcsolatos elvárások tették szükségessé. 1989-től a tizenhat tanulócsoporthoz húszra bővítettük. A zenetagozat megszűnt, és helyébe lépett az 1987-88-as tanévtől az Értékközvetítő és Képességfejlesztő Pedagógia (ÉKP) teljes tantárgyi rendszerével. Ez választási lehetőséget kínált a szülők és a tanulók számára, hiszen az iskolában működő központi tantervi program, valamint a Nyelvi, irodalmi és kommunikációs (NYIK) program mellett jelent meg új kínálatként. Arra törekedtünk, hogy a hallgatók minél többféle programot, tevékenységi formát ismerjenek meg, és alkalmazzanak majd munkájuk során. A tantárgyakhoz kapcsolódó modulok (pl. tánc és dráma, hon- és népismeret, mozgókép- és médiaismeret) is a tanulók és a hallgatók személyiségének fejlesztését szolgálták. A tanórán kívüli nevelő-oktató munkát a napközi, valamint a főiskolai hallgatók által szervezett változatos foglalkozási formák (pl. irodalmi, honismereti vetélkedők, kézműves

foglalkozások, kiállítások rendezése a saját munkákból) is segítettek. A tehetséggondozás színterei voltak a különböző szakkörök (pl. sakk, kézművesség), a fakultációk (pl. matematika, idegen nyelv), a mazsorett, az irodalmi színpad, a könyvtári foglalkozások. A több mint nyolcezer kötetes könyvtár egyaránt segítette a versenyekre való felkészülést, a pályázatok írását, és a hátrányos helyzetű, gyengébb képességű tanulók felzárkóztatását. Széles körű sportolási lehetőség (labdarúgás, torna, atlétika, kézilabda, grundbirkózás) biztosította a mozgásigény kielégítését. Sportosztályt indítottunk az utánpótlás támogatására.

A tanulók és tanáraik munkájának megismertetésére, elismerésére versenyeket szerveztünk az iskolák között, például Árvay matematika verseny; Informatika verseny; Árvay labdarúgó kupa. Hagyományt teremtettünk rendezvényeinkkel, kiadványainkkal, például Árvay diákönkormányzati nap; Kulturális gála – Jeles napok. Gyakorló címmel havi információs újságot jelentettünk meg a tanulók szerkesztésével. Gyakorlóiskolai Módszertani Füzetek címmel segédanyagot készítettünk a főiskolai hallgatók és a pályakezdő pedagógusok számára. Jó kapcsolatot ápoltunk városunk oktatási intézményeivel és más gyakorlóiskolákkal is.

Természetesen voltak nehézségek is. Terveinkből nem sikerült mindent megoldani, például több pályázat, kérelem után sem támogatta a fenntartó a korszerűtlenné vált épületrészek felújítását. Nyugdíjasként örömmel tapasztalom, hogy ez mostanra megtörtént. Öröm számomra az is, hogy kiteljesedett az általános iskolai sportélet, amelynek lelkes szervezői az intézményünkhöz került fiatal testnevelők voltak. Sok új dologgal találkoztak pedagógusaink. Nyomon követtük a nem kevés törvényi változást, megéltük az alaptanterv módosításait, ezeknek megfelelően mi is átdolgoztuk az iskolai dokumentumainkat, illetve készítettünk helyi pedagógiai programot, tanmeneteket, óraterveket. A tantestület létszáma, összetétele is sokat változott. Az alábbiakban létszámadatokat hasonlítok össze az 1979/80-as és a 2003/2004-es tanévet illetően (I/1. táblázat).

	1979/1980-as tanév	2003/2004-es tanév
tanulócsoport száma	16 db	23 db
tanulólétszám	398 fő	524 fő
napközis csoport száma	8 db	10 db
pedagógusok létszáma	38 fő	44 fő
hallgatói létszám	225 fő	330 fő

I/1. táblázat: Létszám- és csoportadatok az 1979/80-as és a 2003/2004-es tanévben (Forrás: a sárospataki Árvay József Gyakorló Általános Iskola osztálynaplói, iskolai statisztikai adatok, nyilvántartások a megnevezett tanévekre vonatkozóan)

A fenti adatok pozitív irányú változása a gyermeklétszám növekedésén kívül bizonyára az intézményünkben tapasztalt pedagógiai munka színvonalának is köszönhető. A gyakorlóiskola nevelői törekedtek a személyes példamutatásra, tudásuk bővítésére, az új pedagógiai irányzatok megismerésére.

Árvey szerint a „tanító a szülő helyettese. A szülői szívben nem foglalhat helyet más érzélem, mint a szeretet. A tanítónak is szülőként kell szeretnie a gyermekeket, és felelősséget kell éreznie az iskoláért, a gyermek előrehaladásáért, fejlődéséért.” – hangzott el 1863. évi székfoglaló beszédében. (Ködöböcz, 1997) A gyakorlóiskola minden pedagógusa és dolgozója erre törekedett.

Irodalom

Ködöböcz J. (1997) *Árvey József, a magyar népoktatásügy sárospataki apostola*. Sárospatak: Comenius Tanítóképző Főiskola Árvey János Gyakorló Általános Iskola.